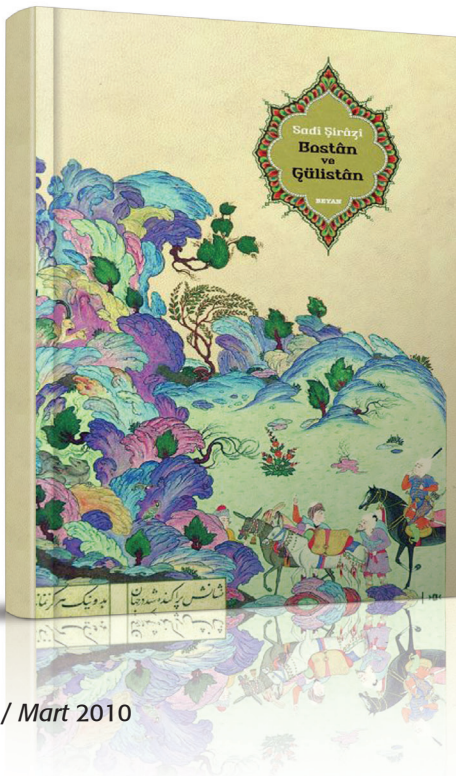

Şark'ın Gül Bahçesi Bostan ve Gülistan

Psikoloji ve Sosyoloji toplum ile alakalı ve insanı ilgilendiren birçok hususta karışıklıklardan kurtulamıyor. Şeyh Sadi Şirazi karanlık ortaçağ denilen dönemde, eserlerinde kullandığı sade bir dil ile insanlara, entellektüelliğin zirvesinde derinliklerini görebilecekleri bir ayna tutuyor.

Doğu Edebiyatı'nın hikmetle dolu, ibret veren, güldüren ve ağlatan nadide eserlerinden biri de Bostan. Şirazlı Şeyh Sadi'ye ait bu kitap. Esere Edebnâme, Sadinâme de deniliyor. Bizde, özellikle Osmanlı devrinde okullarda Farsça öğretimi vesilesiyle okunan kitapların başlıcalarındandı. Dolayısıyla birçok tercüme ve şerhi bulunuyor Bostan'ın.

Sadi büyük bir şair ve yazar olduğu kadar meraklı ve heyecanlı bir seyyah'tır da aynı zamanda. Arap yarımadasında hayli memleket dolaşmış. Dolaştığı her iklimden, her şahsiyetten bir parça eser var kitaplarında. Bostan da onun bu geniş görgü ve bilgisinden elbette nasip lenmiş. Toplumun her kesiminden, her çeşit insan var Bostan'da; köleler, efendiler; hükümdarlar, tebaalar; dilenenler, delirenler yani herkes! Bütün bunları dakik bir gözlem ve ince bir ustalıkla yazmış Sadi. Girişten sonra on bölüme ayrılan eserinin anadiline vakıf değiliz, fakat yapılan tercümeleri ve tercümeleri yapanları okuyunca hak veriyoruz bu iddiaya.

Hayatı irdelerken toplumdan insana doğru eğilmek yerine insandan topluma doğru bakmış; önce onun küçük ve tamamen şahsi hayatını incelemiş ve onu yansıtmış. Mesela pek fena günaha girip, ardından derhal tövbeye koşan kulun yakarışını okurken yaşarabiliyor gözlerimiz. Yahut hata edip yüzü kızarmayan evladın tavrı babası gibi bizleri de öfkelendirebiliyor ve birden kabarıyor asabımız!

Toplumu böyle yansıtırken doğrudan olmasa bile dolaylı olarak mükâfât gibi cezanın da "elzem" bir unsur olduğundan bahsediyor Sadi. Eserinde gördüklerini yazdığı gibi, görmediklerini de yazmış. Yani tamamı birebir tarih değil anlattıklarının; kurmaca unsurlar da var. Bunun aslında çok da büyük önemi yok onun gözünde, zira maksat okuyanları maddeten ve manen bütün fenalıklardan arındırmak ve "mana"nın fenerini vermek onlara. Anlatılan hayal olmuş ne, hakikat olmuş ne!